

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

FORUMUL MANAGERILOR DIN
SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Ediția a 29-a, online

20 noiembrie 2024

FORUMUL MANAGERILOR
DIN SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Generic:

IMPLICAREA BIBLIOTECILOR ÎN TRANSFORMAREA DIGITALĂ:
OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI

ARGUMENT

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci 2024 stabilește prioritățile de activitate pentru anul 2025 și oferă reperele pe care se va axa activitatea bibliotecilor de toate tipurile din Republica Moldova. Ca bază pentru dezvoltarea serviciilor pentru utilizatori servesc documentele relevante ale domeniului de nivel global, regional (în cazul Republicii Moldova – european), național și local. La nivel global, cel mai important document rămâne Agenda ONU 2030 și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030. La nivel regional/european, un document important cu care se va lucra până în anul 2030 este Pilonul European al Drepturilor Sociale care conține mai multe obiective din Agenda ONU 2030. Activitățile bibliotecare și serviciile pentru utilizatori la nivel național se vor axa pe Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” care are la bază Agenda ONU 2030 și Acordul de asociere cu Uniunea Europeană și este considerată contribuția Republicii Moldova la realizarea Agendei ONU 2030.

Unul dintre documentele importante pe care se va axa activitatea bibliotecilor în următoarea perioadă este Raportul IFLA 2024 privind tendințele, intitulat „Înfruntând viitorul cu încredere”, lansat în septembrie 2024 la Summitul Information Futures și realizat cu sprijinul Stichting IFLA Global Libraries Foundation (SIGL), care reprezintă o resursă-cheie pentru bibliotecari, biblioteci și asociații de biblioteci ce doresc să integreze ziua de mâine în planificarea lor de astăzi.

Raportul a identificat șapte tendințe-cheie în mediul informațional și al cunoașterii, începând cu ceea ce înțelegem prin cunoaștere în sine, prin dimensiunile tehnologice, politice și de mediu, respectiv:

1. Practicile de cunoaștere se schimbă;
2. Inteligența artificială (IA) și alte tehnologii transformă societatea;
3. Încrederea se renegociază;
4. Deprinderile și abilitățile devin din ce în ce mai complexe;
5. Tehnologiile digitale sunt distribuite inegal;
6. Sistemele informatice folosesc mai multe resurse;
7. Oamenii caută conexiune cu comunitatea.

Aceste tendințe se întâlnesc și interacționează, așa cum se va întâmpla inevitabil în realitate.

Raportul IFLA 2024 privind tendințele este prima actualizare majoră de la apariția variantei originale în 2013 și oferă instrumentele necesare pentru a face față viitorului cu optimism.

La fel, la programarea activității 2025, se va ține cont de Strategia IFLA 2024-2029, care va ghida bibliotecile în ultimii ani de realizare a Agendei ONU 2030.

Printre documentele pe care se va fundamenta activitatea bibliotecilor în anul 2025 un loc aparte trebuie acordat:

- Planului național de dezvoltare pentru anii 2025-2027, care conține 95 de acțiuni de reformă, ce urmează a fi implementate prin intermediul a 264 de proiecte de dezvoltare;
- Agendei de Asociere RM–UE 2021-2027;
- Angajamentelor care derivă din statutul de țară candidată pentru aderare la UE și Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030.

La fel, se va ține cont de:

- Planul de acțiuni al Ministerului Culturii pentru anul 2025;

- Planul de activități al fondatorului 2025. Managerii vor avea grijă ca activitățile importante ale bibliotecii să se regăsească în planurile, strategiile și alte obiective ale fondatorului.

Toate eforturile, demersurile, abordările bibliotecii trebuie să fie orientate spre îmbunătățirea imaginii pozitive a bibliotecii în societate. Aceste preocupări sunt atât globale, cât și naționale. De imaginea bibliotecii în comunitate depinde prezentul, dar și viitorul domeniului.

Cel mai important indicator al imaginii pozitive este reprezentat de nivelul de satisfacere a necesităților utilizatorului. Ce reclamă utilizatorii bibliotecilor? Potrivit ultimului sondaj, realizat de BNRM cu participarea Magenta Consulting, utilizatorii vor să găsească la bibliotecă:

- o gamă largă de cărți,
- tehnologii,
- bibliotecari instruiți și gata să ajute.

Aceste doleanțe ale utilizatorilor figurează și în sondajele internaționale, dar și în răspunsurile oferite de programul de inteligență artificială Gemini, de exemplu. La întrebarea „Ce factori contribuie la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate?”, Gemini oferă un răspuns demn de luat în seamă, în care, chiar pe primele locuri, se regăsesc factorii de imagine din sondajul menționat anterior.

Răspunsul Gemini

„Servicii și resurse variate și de calitate:

- ***Colecții diversificate:*** O gamă largă de cărți, reviste, ziare, materiale audiovizuale, precum și accesul la resurse digitale, asigură satisfacerea nevoilor variate ale utilizatorilor.
- ***Evenimente și programe atractive:*** Organizarea de evenimente culturale, ateliere, cluburi de lectură, expoziții etc. fac biblioteca un centru vibrant al comunității.
- ***Tehnologii moderne:*** Accesul la internet, computere, echipamente audiovizuale și baze de date online fac biblioteca un spațiu modern și relevant.

Atmosferă plăcută și primitoare:

- ***Spațiu fizic atractiv:*** Un design interior plăcut, iluminat corespunzător, mobilier confortabil creează o atmosferă relaxantă și invită la lectură și studiu.

- **Personal amabil și competent:** *Bibliotecarii trebuie să fie prietenoși, să ofere asistență promptă și să fie bine informați despre resursele bibliotecii.*
- **Parteneriate cu alte instituții:** *Colaborarea cu școli, universități, asociații culturale și alte organizații poate aduce noi utilizatori și extinde oferta de servicii.*

Raportul privind viitorul locurilor de muncă al Forumului Economic Mondial, ediția 2023 (https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf), oferă noi perspective asupra modului în care tendințele socioeconomice și tehnologice vor modela locurile de muncă și competențele în următorii cinci ani. Conform constatărilor Raportului, **gândirea creativă** este raportată ca fiind abilitatea cu cea mai rapidă creștere în importanță, urmată de **gândirea analitică** și **alfabetizarea tehnologică**.

În pofida realităților existente, anume acest segment al competențelor este marea problemă a bibliotecarilor. Deși, la finalul anului 2023, 2 101 biblioteci, din totalul de 2 600, dețineau calculatoare și 1 998 de biblioteci erau conectate la internet, din acestea doar 31 dețin site-uri și 140 – bloguri. În aceste condiții soluțiile bazate pe tehnologii nu pot constitui partea forte a bibliotecilor.

Bibliotecile care dispun de tehnologii vor trebui să se implice mai mult în alfabetizarea digitală a cetățenilor. Preferințele masive pentru digital, virtual și vizual, democratizarea digitalului au schimbat relațiile sociale și societatea, iar biblioteca trebuie să țină cont de această realitate.

Conform datelor oficiale, 74% dintre întreprinderile mici și mijlocii (IMM) din UE spun că se confruntă cu un deficit de competențe. Deși 90% dintre locurile de muncă necesită competențe digitale, doar 56% dintre europeni au competențe de bază în domeniul TI..

În anul profesional 2025, bibliotecarii vor da o nouă dimensiune activităților de formare profesională continuă a personalului de bibliotecă, pentru ca activitatea bibliotecilor să răspundă necesităților utilizatorilor în conformitate cu tendințele actuale. O provocare majoră pentru biblioteca anului 2025 va fi inteligența artificială, care acaparează tot mai mult teren în diverse domenii, inclusiv în biblioteconomie și știința informării. Lansarea ChatGPT a generat discuții despre impactul potențial al inteligenței artificiale asupra bibliotecilor, al accesului deschis și al inițiativelor științifice deschise. Aceasta influențează creșterea accesului la cunoștințe, de exemplu, prin căutare și recomandări mai calitative, prin traducere automată, respectiv oferă o diversitate a

informațiilor. De asemenea, IA ridică o serie de probleme etice și juridice, de confidențialitate și dezinformare până la chestiuni legate de drepturile de autor, plagiat și exploatare.

Raportul IFLA privind tendințele 2024 plasează pe locul doi tendința IA și a altor tehnologii de a transforma în continuare societatea. Este clar că IA generativă și noile tehnologii schimbă rapid modul în care creăm, distribuim și folosim informațiile.

Persoanele interesate de IA, care au avut măcar o singură conversație cu unul din instrumentele generative (chat box) IA, fie că este vorba de ChatGPT, Gemini, Bing, Perplexity etc., s-au convins că acestea pot face sinteze ale textelor, pot selecta și recomanda lecturi, pot răspunde la întrebări, pot face prezentări PowerPoint etc. Care sunt standardele profesionale? Rămâne de văzut și analizat.

La 1 august 2024 a intrat în vigoare *Legea europeană privind IA* – primul cadru juridic privind IA. Legea este menită să țină sub control aplicații precum ChatGPT. Conform legiuitorilor, utilizatorii trebuie să fie informați atunci când interacționează cu IA. Tot în acest sens, liderii G7 au semnat acordul cu privire la *Principiile directoare internaționale privind IA*.

O altă prioritate importantă a bibliotecilor pe termen lung este și va rămâne promovarea valorilor și standardelor europene și alinierea la acestea. Pentru a explica ce înseamnă valorile europene, bibliotecarii pot apela la documente concrete, emise de instituțiile Uniunii Europene. Unul dintre acestea, probabil cel mai important, este *Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii*, care urmărește o mai bună respectare a drepturilor cetățenilor, pornind de la 20 de principii esențiale.

Planul de acțiuni stabilește inițiative concrete pentru transpunerea *Pilonului european al drepturilor sociale* în realitate. El propune o serie de obiective principale pentru UE până în 2030.

Republica Moldova s-a aliniat la acest document al Uniunii Europene în iunie 2023 prin semnarea la Bruxelles a Declarației de aliniere la *Pilonul european al drepturilor sociale* al Uniunii Europene, de către ministrul muncii și protecției sociale, Alexei Buzu. Prin alinierea la principiile *Pilonului european al drepturilor sociale*, Republica Moldova își asumă racordarea drepturilor sociale și de muncă ale cetățenilor la standarde europene, bazate pe echitate, condiții decente de muncă și protecție socială garantată pentru angajați. Totodată, Republica Moldova a devenit eligibilă pentru finanțare din Fondul social european (FSE+), care sprijină ocuparea forței de muncă, educația, incluziunea socială și alte obiective de politică socială.

La 21 mai 2024, la Bruxelles, ministrul muncii și protecției sociale al Republicii Moldova, Alexei Buzu, a semnat acordul între Uniunea Europeană și Republica Moldova privind participarea Moldovei la componenta ce ține de ocuparea forței de muncă și inovare socială (EaSI) a Fondului social european.

Bibliotecile au toate instrumentele necesare pentru a contribui la promovarea Modelului social european, care este un exemplu, pentru restul lumii, al unei societăți bazate pe justiție socială și solidaritate, în care progresul economic și social au o prioritate egală și în care munca decentă și protecția socială luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale.

Principalele drepturi stipulate în *Pilonul european al drepturilor sociale* vizează: accesul la educație și formare profesională pe tot parcursul vieții, egalitatea de gen, egalitatea de șanse, sprijin pentru ocuparea forței de muncă, locuri de muncă sigure și adaptabile, dreptul la salarii echitabile, protecția în caz de concediere, dialogul social, protecția socială, echilibrul dintre viața profesională și cea personală ș.a. Pilonii unui model social performant trebuie să aibă la bază un sistem articulat de incluziune socială, bazat pe: muncă, educație și sănătate. Bazându-se pe aceste principii, bibliotecile pot să contribuie la consolidarea comportamentului civic european. Uniunea Europeană optează pentru un comportament civic responsabil, tolerant și empatic, în care: **Responsabilitatea** ține de simțul de răspundere față de obligațiile sociale; **Toleranța** include îngăduința; iar **Empatia** este capacitatea unui om de a înțelege și de a împărtăși sentimentele altei ființe. Toate acestea împreună constituie pilonii unui comportament civic.

Pentru a facilita munca de promovare a *Pilonului european al drepturilor sociale*, Comisia Europeană a pregătit o prezentare PowerPoint „O Europă socială puternică, care protejează”, ce poate fi descărcată accesând linkurile de mai jos:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1635&langId=ro> site-ul Comisiei Europene

<https://docs.google.com/presentation/d/1UuE5IvKb4BN33iyP3Wog3aEB-iRkhFDa/edit?usp=sharing&ouid=106763540434395087207&rtpof=true&sd=true>.

La fel, cei interesați pot utiliza: Planul de acțiuni privind drepturile sociale <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=ro>.

Un document foarte important în contextul eforturilor bibliotecilor de a contribui în procesul de integrare europeană este Manifestul „Biblioteci pentru un viitor durabil”. Deși Manifestul a fost lansat pentru alegerile UE din 2024, acesta va fi utilizat pe tot parcursul

mandatului parlamentarilor aleși. Produs în comun de Biroul European al Asociațiilor de Biblioteci, Informații și Documentare (EBLIDA), Federația Internațională a Asociațiilor și Instituțiilor de Biblioteci (IFLA), Asociația Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER), Bibliotecile Publice 2030 (PL2030) și Autoritățile Naționale pentru Bibliotecile Publice din Europa (Forumul NAPLE), documentul este axat pe modalitățile-cheie în care bibliotecile contribuie în calitate de:

- garanți ai accesului echitabil la cultură și educație
- suporturi vitale pentru democrații vibrante
- puteri pentru inovarea incluzivă
- gardieni ai memoriei Europei
- motoare ale dezvoltării globale.

Manifestul stabilește acțiuni concrete pe care deputații Parlamentului European – precum și celelalte instituții ale UE – le pot întreprinde în domeniile lor de competență pentru a realiza potențialul bibliotecilor.

Fiecare bibliotecă are un set de valori, tradiții, proiecte, parteneriate, relații care îi permit să mențină și chiar să multiplice capitalul de imagine pozitivă în rândul membrilor comunității din aria de servire. Periodic se intervine pentru a ajusta activitățile tendințelor și priorităților, mișcării de idei în domeniu la nivel global, național și local. Important în acest demers este stabilirea priorităților și conlucrarea și comunicarea în vederea realizării lor.

Argumentul este elaborat în baza următoarelor resurse:

1. **2024 Top Trends in Academic Libraries** // College & Research Libraries. – 2024. – Vol. 85, Nr 6. – URL: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/26379/34322> (accesat : 08.08.2024). – Text electronic.
2. **21Update to ALA's Core Competences of Librarianship.** – URL: <https://www.ala.org/educationcareers/2021-update-alas-core-competences-librarianship> (accesat : 03.10.2024). – Text electronic.
3. **Anul European al competențelor 2023.** – URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_ro (accesat : 03.10.2024). – Text electronic.
4. **Codul Uniunii Europene de bune practici privind dezinformarea.** – URL: <https://i0.1616.ro/media/601/3161/38691/20238156/2/cnect-2019-20022-00-00-ro-tra-00-225c23ec-cbcc-ccb7-a99d1f87fcbe8bed-59124.pdf> (accesat : 07.10.2024). – Text electronic.
5. **Consolidarea Codului de bune practici privind dezinformarea.** – URL: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european->

[democracy/european-democracy-action-plan/strengthened-eu-code-practice-disinformation_ro](#)
(accesat : 07.11.2024) . – Text electronic.

6. **Descriptivul competențelor-cheie europene** : [traducere și adaptare după Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC1)]. – URL: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/04/Competente-cheie-europene.pdf> (accesat : 30.07.2024) . – Text electronic.
7. **Four library technology trends shaping the future of public libraries.** – URL: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/four-library-technology-trends-shaping-the-future-of-public-libraries> (accesat : 08.10.2024). – Text electronic.
8. **IFLA Trend Report 2024 : Facing the future of information with confidence.** – URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf> (accesat : 08.10.2024). – Text electronic.
9. **Library Tech Trends for 2024.** – URL: <https://librarytechnology.org/document/29554> (accesat : 08.11.2024). – Text electronic.
10. **Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022.** – URL: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> (accesat : 07.11.2024). – Text electronic.
11. **Public library trends and innovations to watch for in 2024.** – URL: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/public-library-trends-and-innovations-to-watch-for-in-2024> (accesat : 08.10.2024). – Text electronic.
12. **Recommendation CM/Rec(2023)3 of the Committee of Ministers to member States on library legislation and policy in Europe** (*Adopted by the Committee of Ministers on 5 April 2023 at the 1462nd meeting of the Ministers' Deputies*). – URL: <https://www.eblida.org/News/2023/EBLIDA-Council-of-Europe-Recommendation-Approved-2023.pdf> (accesat : 07.11.2024). – Text electronic.
13. **Rezoluția Consiliului privind planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026** (2022/C 466/01). – URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207(01)) (accesat : 07.10.2024). – Text electronic.
14. **Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată de executiv.** – URL: <https://gov.md/ro/content/strategia-de-transformare-digitala-republicii-moldova-pentru-anii-2023-2030-aprobata-de> (accesat : 03.10.2024). – Text electronic.
15. **Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.** – URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro (accesat : 03.10.2024). – Text electronic.
16. **The future of libraries is upon us. Here's how yours can keep pace.** – URL: <https://blog.pressreader.com/libraries-institutions/future-of-libraries-is-upon-us> (accesat : 08.08.2024). – Text electronic.
17. **Trend resources from the ALA Center for the Future of Libraries.** – URL: <https://www.ala.org/future/trends> (accesat : 08.08.2024). – Text electronic.

PRIORITĂȚI ȘI INȚIATIVE ALE ANULUI PROFESIONAL 2025